

Conners Anababa Dereceleme Ölçe?i Yenilenmi? Uzun Formu (CADÖ-Y/U)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Conners Anababa Dereceleme Ölçe?i Yenilenmi? Uzun Formu (CADÖ-Y/U)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19332>

Özet

Connors Anababa Dereceleme Ölçeği Yenilenmiş Uzun Formu (CADÖ-Y/U), Dr. C. Keith Connors tarafından geliştirilen orijinal ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özellikleri incelenmiş uzun versiyonudur. Bu ölçek, çocuk ve ergenlerde görülen davranışsal ve duygusal problemlerin ebeveynler tarafından değerlendirilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Özellikle Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ile ilişkili belirtileri tespit etmede kritik bir rol oynar.

Uyarlama çalışması Kaner, Büyüköztürk, Şeri, Ak ve Özaydın (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, 57 maddeden ve yedi alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan psikometrik çalışmalar, ölçeğin Türkiye popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir. Ölçek, ebeveynlerin çocuklarının davranışları için 4'lü Likert tipi bir derecelendirme sistemiyle değerlendirilmesine dayanır.

Anahtar Kelimeler

Connors Anababa Dereceleme Ölçeği, CADÖ-Y/U, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Psikometrik Özellikler, Davranış Problemleri, Çocuk Psikiyatrisi, Uyarlama.

Yazarlar

Sema Kaner, Şener Büyüköztürk, Emine Şeri, Ayşe Ak, Levent Özaydın.

Amaç

CADÖ-Y/U'nun temel amacı, Türk popülasyonunda çocuk ve ergenlerdeki davranışsal ve duygusal sorunları ebeveyn perspektifinden standartlarla karşılaştırmak ve bu şekilde değerlendirmektir. Bu uzun form, DEHB'nin çekirdek semptomlarının yanı sıra, eşlik eden diğer psikopatolojik belirtileri (kaygı, sosyal problemler, kararsızlık) kapsamlı bir şekilde incelemeyi hedefler.

Uyarlama çalışmasının özel amacı, ölçeğin orijinal faktör yapısının Türk kültüründe **doğrulayıcı faktör analizi** ile test edilerek geçerlik ve güvenilirlik katsayılarının belirlenmesidir. Bu sayede, klinik ve araştırma ortamlarında çocuk ve ergen davranış problemlerinin değerlendirilmesinde güvenilir bir araç olarak kullanılmasını sağlanmıştır.

Yapı

Ölçek, çocuk ve ergenlerdeki davranışsal ve duygusal zorlukları ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil eder. Toplam **57 maddeden** oluşan bu form, yedi temel alt boyut altında toplanmıştır. Bu alt boyutlar, klinik olarak anlamlı davranış örüntülerini ve psikopatoloji alanları kapsamaktadır.

CADÖ-Y/U'nun ölçtüğü temel yapılar arasında dikkat eksikliği, hiperaktivite, karışık gelme/muhafazacı davranışlar (Karışık Gelme alt boyutu) ve sosyal/duygusal içselleştirme problemleri (Kaygı-Utangaçlık, Sosyal Problemler, Psikosomatik alt boyutlar) bulunmaktadır. Bu kapsamlı yapı, klinisyenlere sadece dikkat ve hiperaktivite sorunları hakkında değil, aynı zamanda diğer yaygın çocukluk dönemi bozuklukları hakkında da bilgi sağlar.

Geçerlik

CADÖ-Y/U'nun yapı geçerliliğini incelemek amacıyla ölçekten elde edilen verilere **doğrulayıcı faktör analizi (DFA)** uygulanmıştır. DFA, ölçeğin hypothesized (varsayılan) yedi faktörlü yapılarının Türk örneğinde uygunluğunu test etmiş ve modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymuştur.

Ayrıca, ölçeğin **uyum geçerliliği** (criterion validity) kapsamında, CADÖ-Y/U puanları ile Connors Dereceleme Ölçeği'nin kısa formu olan CADÖ-48 ve Yenilenmiş Problem Davranışlar Kontrol Listesi (YPDKL) formlarından elde edilen puanlar arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Bu korelasyonlar, CADÖ-Y/U'nun ölçtüğü yapıların diğer standart araçlarla tutarlı olduğunu göstermiştir. Ölçeğin **ayrıt edici geçerliliği** (discriminant validity) ise DEHB tanısı almış çocukların ölçek puanlarının, tanı almamış kontrol gruplarıyla karşılaştırılması yoluyla incelenmiş ve ölçeğin klinik grupları belirleyici bir şekilde ayırdığını tespit edilmiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için **iç tutarlılık** ve **test-yeniden test güvenilirliği** yöntemleri kullanılmıştır. İç tutarlılık, maddelerin aynı yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü belirlemek amacıyla **Cronbach Alfa katsayısı** ile incelenmiştir. CADÖ-Y/U puanlarından elde edilen Cronbach alfa katsayıları 0.55 ile 0.85 aralığında değişmektedir. Bu aralık, alt boyutlar arasında farklı düzeylerde tutarlılık olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin zaman içindeki kararlılığını (istikrarını) ölçmek üzere **test-yeniden test güvenilirliği** hesaplanmıştır. Bu amaçla, 124 çocuğun anne babalarına CADÖ-Y/U, altı hafta arayla iki kez uygulanmıştır. Kişinin puan seti arasında hesaplanan test-yeniden test güvenilirlik katsayıları 0.35 ile 0.73 arasında değişmektedir. Bu sonuçlar, ölçeğin zaman içindeki kararlılığının orta düzeyde olduğunu ve alt boyutlara göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Faktör Analizi

CADÖ-Y/U'nun faktör yapılarının incelenmesinde temel olarak **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz, Kaner ve arkadaşları tarafından, ölçeğin orijinal Connors Dereceleme Ölçekleri tarafından önerilen yedi faktörlü modelin Türk kültür verilerine ne kadar uyduğunu test etmek amacıyla yapılmıştır.

DFA sonuçları, ölçeğin 57 madde ve yedi alt boyuttan oluşan yapısal kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini desteklemiştir. Bu yedi faktör, Bilişsel Problemler-Dikkatsizlik, Karşı Gelme, Hiperaktivite, Kaygı-Utangaçlık, Mükemmelliyeçilik, Sosyal Problemler ve Psikosomatik olarak tanımlanmıştır.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Ebeveyn Dereceleme Ölçeği (Parent Rating Scale)

Mevcut Diller: Türkçe (Turkish)

Popülasyon Grubu: Çocuklar ve Ergenler

Yaş Grubu: Spesifik yaş aralığı belirtilmemiştir, ancak davranışsal değerlendirme ölçekleri genellikle okul çağı (6-18 yaş) çocukları için kullanılır.

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması Türkiye popülasyonu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ebeveynler tarafından çocuğun davranışları için 4 dereceli Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirmeye dayalı bildirim formu.

Anahtar Kelimeler

Doğrulayıcı Faktör Analizi, Psikometri, Cronbach Alfa, Test-Yeniden Test Güvenirliği, Ebeveyn Dereceleme.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değil.

Bağı Kuruluş E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değil.

Yazma Adresi: Sorumlu yazar Sema Kaner için iletişim adresi mevcuttur: semakaner@gmail.com

İzinler, Ücret ve Test Yolu

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanım veya geniş çaplı araştırmalarda kullanım için izin ve ücret bilgileri konusunda sorumlu yazar Sema Kaner ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Test Yolu (Uyarlama): 2011 (Uyarlama çalışmasının yayınlandığı yılı).

PDF Kaynağı: Orijinal uyarlama makalesinin PDF dosyası şu adresten indirilebilir: [conners-anababa-dereceleme-olcegi-yenilenmis-uzun-formu-cado-yu-toad.pdf](https://www.conners-anababa-dereceleme-olcegi-yenilenmis-uzun-formu-cado-yu-toad.pdf)

Makale Linki: Çalışmanın tam metnine bu bağlantıdan ulaşılabilir: [scopemed.org](https://www.scopemed.org)

Kaynaklar

Kaner, S., Büyüköztürk, Ş., Şeri, E., Ak, A. ve Özyıldırım, L. (2011). Connors Anababa Dereceleme Ölçeği Yenilenmiş Uzun Formu: Faktör yapısı, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(1), 45-58.

Connors Anababa Dereceleme Ölçeği Yenilenmiş Uzun Formu (CADÖ-Y/U)

Maddeleri

CADÖ-Y/U toplam 57 maddeden oluşmakta olup, yedi farklı alt boyutu ölçmektedir:

Bilişsel Problemler-Dikkatsizlik (10 madde)

Karşı Gelme (12 madde)

Hiperaktivite (9 madde)

Kaygı-Utangaçlık (8 madde)

Mükemmeliyetçilik (7 madde)

Sosyal Problemler (5 madde)

Psikosomatik (6 madde)

Derecelendirme Sistemi:

Ebeveynler, çocuğun davranışlarını ne sıklıkta gözlemlediklerine bağlı olarak aşağıdaki 4'lü derecelendirme sistemini kullanır:

Hiç doğru değil (Hiçbir zaman, nadiren) - 0 puan

Biraz doğru (Bazen) - 1 puan

Oldukça doğru (Çoğu kez, Sık sık) - 2 puan

Çok doğru (pek çok kez, çok sık) - 3 puan